

Výzkum

Výzkum česko-lichtenštejských vztahů a působení rodu Lichtenštejnů na území dnešní České republiky nezačíná na zelené louce. Naopak, členové Česko-lichtenštejské komise historiků mohou navazovat na dlouhou badatelskou tradici. K problematice sledované Česko-lichtenštejskou komisí historiků existuje velmi rozsáhlá a různorodá odborná literatura. Zabývá se jednak dějinami Lichtenštejského knížecího domu, ale také dějinami Knížectví Lichtenštejnsko, dějinami českých zemí a jejich nástupnických států. V poslední době vznikla především na Moravě literatura věnující se Lichtenštejnům, jež se orientuje nejen na odbornou veřejnost, ale také na široké publikum. Zaznamenává bohaté kulturní dědictví, které Lichtenštejnové na Moravě zanechali v podobě zámků, kostelů nebo vinohradů. Ke sledované tematice navíc existují jak na lichtenštejské, tak i na české straně významné výzkumné počiny. Věnují se jednak vzájemným vztahům českých zemí a Lichtenštejnska, které vyšly dílem samostatně (např. Lucia Dallabona, Ondřej Horák, Václav Horčíčka, Marek Vařeka), částečně jako součást větších děl (např. David Beattie, Peter Geiger, Hervert Haupt, Tomáš Knoz, Rupert Quaderer, Thomas Winkelbauer, Jan Županič). Na tyto cenné základy mohla Česko-lichtenštejská komise svým výzkumem navázat.

Práce Česko-lichtenštejské komise historiků se zcela přirozeně zaměřuje na výzkum několika témat, které členové komise vnímají jako stěžejní. Tato témata lze rozčlenit do tří základních okruhů. V prvním okruhu je věnována pozornost problematice působení Lichtenštejnů ve středoevropském prostoru v dlouhém historickém trvání, jejich kontinuitám a diskontinuitám, ale také stereotypům a konstrukcím obrazu, které působení Lichtenštejnů provázejí. Uvedenému tématu se v Česko-lichtenštejské komisí historiků věnují především Thomas Winkelbauer, Tomáš Knoz či Catherine Horel. Druhý okruh témat se soustřeďuje na dějiny umění, resp. na roli uměleckého sběratelství a mecenátu jako výrazového prostředku politické moci a sociálního statutu. Uvedený výzkum se opírá především o badatelskou činnost Elišky Fučíkové, Johanna Kräftnera nebo Tomáše Knoze. Třetí okruh se zaměřuje na nové a nejnovější dějiny a konkrétně na osvětlení událostí 20. století. K těm náleží i prozkoumání vztahu Lichtenštejského knížecího domu k nově vzniklé první Československé republice, prozkoumání procesu československé pozemkové reformy ve vztahu k rodu Lichtenštejnů, a dále pozice Lichtenštejnů tváří v tvář narůstající česko-německé krizi a nárůstu fašistických a nacionálně-socialistických režimů ve třicátých letech 20. století, prozkoumání událostí v průběhu 2. světové války, reakce na hrůzy války v podobě Dekretů prezidenta republiky (tzv. Benešových dekretů) a konfiskací, které postihly i Lichtenštejny. Komise si neklade za cíl hodnotit Dekrety prezidenta republiky, byť tyto označovaly knížete a další občany neutrálního Lichtenštejnska za Němce a podle toho vůči nim byly činěny další kroky, včetně konfiskace majetku. Při studiu těchto skutečností je brán v úvahu historický kontext a obecná dobová tendence k posuzování historických jevů a procesů z nacionálních pozic. Zároveň je potřeba sledovat využívání historických argumentů pro řešení aktuálních témat, popř. absenci diplomatických vztahů mezi lety 1945-2009. V komisí se na uvedené téma zaměřují Ondřej Horák, Peter Geiger, Tomáš Dvořák, Václav Horčíčka nebo Jan Županič.

Metody

Česko-lichtenštejnská komise historiků formulovala odborné problémy vztahující se k obecnému tématu. K tomu náleží chronologický pohled na vývoj Lichtenštejnského knížecího domu a na vývoj jeho držav od počátků jeho přítomnosti v prostoru rakouských a českých zemí ve středověku až po současnost. Paralelně je sledován vývoj vztahů mezi českými zeměmi, resp. Československem a Českou republikou až do současnosti. Za tímto účelem vypsala komise několik výzkumných projektů. Komise zároveň vyzvala k účasti na odborných seminářích specialisty z různých oborů, kteří komisi pomohli zodpovědět různé dílčí otázky. Jako hlavní pole výzkumu stanovila komise otázky míst paměti, kontinuit a diskontinuit, umění a reprezentace, pozemkové reformy a konfiskací.

Při výzkumu všech sledovaných otázek jsou téma od tématu využívány různé metody: obecně historické metody, právněhistorické přístupy, uměnovědné a kulturněhistorické úvahy, částečně také přístupy z oblasti sociologie, politologie, kulturní geografie, zahradní architektury, hudební historie. Důležité je srovnávací hledisko.

Vědecká práce členů Česko-lichtenštejnské komise historiků se opírá o vyhledávání, zhodnocení a analýzu pramenů a literatury, o ústní prezentace a odborné diskuse, o písemné zaznamenání zjištěných skutečností a v neposlední řadě o publikaci výsledků a závěrů.

Charakter výzkumu prováděného Česko-lichtenštejnskou komisí historiků naznačují i statistiky jejich badatelských počinů a následných výstupů, které provázely obdobi prvního mandátu komise v letech 2010-2013:

Během uspořádaných workshopů zaznělo celkem 67 referátů. Účastnilo se jich celkem 61 referentů, Každého semináře se účastnili další diskutanti.

Výzkum měl mezinárodní charakter: Referenti zúčastnění na workshopech byli z České republiky, Lichtenštejnska, Rakouska, Švýcarska, Francie.

Rozmanité bylo také institucionální zastoupení: Masarykova univerzita (Filozofická, Přírodovědná, Sociálních studií, Pedagogická fakulta), Karlova univerzita, Univerzita Palackého Olomouc, Universität Wien, Liechtenstein-Institut Beldern, Universite Paris I Sorbonne, Univerzita Ostrava, Národní památkový ústav Brno, Mendelova univerzita Brno, Moravský zemský archiv, Liechtenstein – The Princely Collections, Historický ústav AVČR, Národní zemědělské muzeum Praha, Masarykovo muzeum Hodonín, Technische universität Wien, ústav dějin umění AVČR, Moravská galerie, Muzeum hlavního města Prahy, Slezská univerzita Opava, Jihoeuska univerzita eske Budějovice, Národní galerie.

Seminare byly interdisciplinární: historie, dějiny umění, politologie, právo, sociologie, zahradní architektura, pedagogika, památková péče, hudební věda.

Prameny a zdrojove instituce

Prameny v eštinae i v němčině byly studovány v celé rade archivů v různých zemích – v eske republice, v Lichtenstejnsku, v Rakousku, ve Švýcarsku a v Německu. Zmínit je potřeba predvıším Národní archiv v Praze, Moravský zemský archiv v Brně, zemský archiv v Opavě (a jim podrızene okresní archivy), Domácí archiv vládnoucího knızete z Lichtenštejna, Zemský archiv ve Vaduzu, Spolkový archiv v Bernu a Spolkový archiv v Berlíně. K tomu je nutne připočít mnohé mení místní archivy.

Mezi prameny náleží také četná právní dobrozdání, která vznikla ve dvacátých letech 20. století v souvislosti s pozemkovou reformou, popr. v období konfiskací po roce 1945.

Jako prameny slouží právě tak budovy, pomníky a památníky, různá vyobrazení, podobne jako noviny, media a záznamy orální historie.

Také starí literatura může za urcıtych okolností sehrávat roli pramenů, naprıklad pro nalezite ohodnocení historických událostí.

Česko-lichtenštejnská komise historiků svůj výzkum opírá o spolupráci s celou řadou významných vědeckých osobností, které se při svém výzkumu bezprostředně nebo zprostředkovaně problematiky Lichtenštejnů a Lichtenštejnska dotýkají, ale také s důležitými vědeckými a zdrojovými institucemi v českých zemích i v zahraničí. První z nich poskytují důležitý vědecký potenciál, v druhých jsou potom schraňovány historické dokumenty a umělecká díla, které jsou předmětem výzkumu. Jsou to především:

Univerzitní pracoviště

Masarykova univerzita, Filozofická fakulta
Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií
Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta
Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta
Ostravská univerzita, Filozofická fakulta
Technische universität Wien
Universität Wien
Univerzita Karlova, Filozofická fakulta
Vysoké učení technické Brno, Fakulta architektury

Akademická pracoviště

Akademie věd České republiky, Historický ústav, v.v.i. Praha, Brno
Akademie věd České republiky, Ústav dějin umění, v.v.i. Praha
Akademie věd České republiky, Ústav pro soudobé dějiny, v.v.i. Praha
Liechtenstein-Institut Benden
Matice moravská
Historischer Verein für das Fürstentum Liechtenstein Schaan

Archivy

Fürstliche Sammlungen – Hausarchiv der regierenden Fürsten von und zu Liechtenstein
Landesarchiv Liechtenstein Vaduz
Amt für Auswärtige Angelegenheiten Vaduz
Schweizerisches Bundesarchiv Bern
Politisches Archiv des Auswärtigen Amtes Berlin
Národní archiv Praha
Archiv bezpečnostních složek Praha
Vojenský ústřední archiv Praha
Archiv ministerstva zahraničních věcí Praha
Archiv Kanceláře prezidenta republiky Praha
Archiv hlavního města Prahy
Moravský zemský archiv Brno
Moravský zemský archiv Brno, Státní okresní archiv Břeclav se sídlem v Mikulově
Moravský zemský archiv Brno, Státní okresní archiv Vyškov se sídlem ve Slavkově
Zemský archiv Opava
Zemský archiv Opava, Státní okresní archiv Prostějov
Zemský archiv Opava, Státní okresní archiv Šumperk
Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc
Státní oblastní archiv Litoměřice, pobočka Děčín

Archiv Masarykovy univerzity Brno (AMU)

Muzejní pracoviště

Národní muzeum Praha
Moravské zemské muzeum Brno
Moravská galerie v Brně
Slezské zemské muzeum v Opavě
Regionální muzeum Mikulov
Okresní muzeum Břeclav
Okresní muzeum Prostějov
Muzeum Bučovice
Liechtenstein Schloss Wilfersdorf

Pracoviště památkové péče

Národní památkový ústav, ú.o.p. Brno
Národní památkový ústav, ú.o.p. Kroměříž
Národní památkový ústav, ú.o.p. Telč
Národní památkový ústav, správa zámku Lednice
Národní památkový ústav, správa zámku Valtice
Národní památkový ústav, správa zámku Bučovice
Národní památkový ústav, správa zámku Plumlov

*Dr. Johann Kräftner a fotograf Peter Kubelka při výzkumu a zpracování dokumentů
v Moravském zemském archivu*

***Dr. Johann Kräftner při výzkumu a zpracování dokumentů
v Moravském zemském archivu***

*Dr. Johann Kräftner při výzkumu a zpracování dokumentů
v Moravském zemském archivu*